

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
ЖЕШУВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ ЧЕНДУСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ (КНР)**

**МАТЕРІАЛИ
III МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ
СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

**Харків
2018**

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Жешувський університет (Республіка Польща)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)**

Матеріали

III Міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

10 квітня 2018 року

**Харків
2018**

Редакційна колегія:

Андрущенко О. А. – д-р філол. наук, професор, перший проректор, проректор з наукової роботи ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Дорошко І. І. – д-р філос. наук, професор, завідувач кафедри філософсько-психологічної антропології ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Зеленська Л. Д. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Золотухіна С. Т. – д-р пед. наук, професор, завідувач кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лушаренко С. Є. – д-р пед. наук, доцент, професор кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Рибалко Л. С. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Рогова Т. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ткачова Н. О. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Балацінова А. Д. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Собченко Т. М. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Турішчева Л. В. – канд. психол. наук, доцент, доцент кафедри філософсько-психологічної антропології ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Затверджено Вченою радою

*Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 2 від 27.02.2018 року)*

П86

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 10 квітня 2018 р.) / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. – Харків : «Стиль-Издат», 2018. – 476 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, студентів з питань розвитку педагогічної науки й освіти, психолого-педагогічних аспектів інклюзивної освіти, реалізації інноваційних технологій, розвитку обдарованої особистості в сучасному освітньому середовищі, а також сучасних проблем філософсько-психологічної антропології.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Отже, сьогодення вимагає переходу на якісно вищий рівень використання цифрових технологій в освіті, удосконалення державного управління цим процесом. Для вирішення цих та інших проблем – з огляду на сучасний стан і потенціал розвитку цифрового сектора України – потрібне узгодження основних стратегічних цілей, механізмів і нормативного забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні на найближчу перспективу шляхом створення «Єдиної цифрової платформи в освіті».

Список використаних джерел

1. Digital Agenda for Europe. URL: <http://ec.europa.eu/digitalagenda> (дата звернення: 01.12.2017).
2. The Global Information Technology Report. Growth and Jobs in a Hyperconnected World. URL: www.weforum.org/gitr_version.pdf (дата звернення: 27.02.2018).
3. Жерновникова О. А. Застосування хмарних технологій при підготовці майбутніх учителів математики до навчального проєктування. *Таврійський вісник освіти*. Херсон, 2015. Вип. 3. С. 98–104.

Олена ІОНОВА

УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ У ВАЛЬДОРФСЬКІЙ ШКОЛІ

Висвітлено питання управління вальдорфською школою в контексті здоров'язбереження особистості. Розкрито коло провідних завдань, що пов'язані зі здоров'язбереженням учнів та знаходяться у сфері діяльності педагогічної колегії (об'єднання задіяних у школі педагогів), а саме: координація зусиль усіх учителів, які працюють із класом; обговорення питань здорового розвитку окремого учня та всього класу; підвищення професіоналізму вчителів; підтримка та збагачення фізичних і душевно-духовних сил педагога.

Ключові слова: здоров'язбереження, вальдорфська школа, управління, самоврядування, педагогічна колегія.

The questions of Waldorf School management in the context of person's health saving have been revealed in the paper. The range of the main tasks that are associated with schoolchildren's health saving and are in the field of teacher education board has been found out. These tasks are: coordination of efforts of all teachers working with a class; discussion of the questions of healthy development of the individual pupil and the whole class; increase of teachers' professionalism; support and enrichment of teacher's physical and psycho-spiritual forces.

Key words: health saving, Waldorf School, management, self-government, pedagogical college.

Серед пріоритетних завдань сучасної школи є виховання здорового покоління, свідомого ставлення особистості до свого здоров'я та здоров'я інших людей. Практичне розв'язання проблеми формування здоров'я учнів через освіту спонукає педагогів-науковців, діячів освіти до ґрунтовного аналізу теорії та практики шкіл, діяльність яких спрямована на збереження здоров'я учнів.

Одним із прикладів у світовій педагогіці організації освітнього процесу на засадах збереження здоров'я особистості є вальдорфська школа, яка на практиці піришує завдання здорового духовно-душевно-фізичного розвитку школярів.

Провідну роль в організації здоров'язбереження учнів відіграє класний учитель, який супроводжує школярів і викладає всі основні предмети протягом перших 6–8 років. Професійна діяльність класного вчителя спрямована на здоровий розвиток дитини, формування згуртованого учнівського колективу. Завдяки авторитету класного вчителя, що виступає фундаментом реалізації «виховання як цілісності» (Р. Штайнер), дитина відкриває для себе істинність, красу й добро світу; учнів формуються гуманістичний світогляд, сумління, моральність, здорові звички тощо [1].

Метою тез є висвітлення специфіки управління процесами збереження здоров'я особистості у вальдорфській школі.

У вальдорфських школах – як принципово вільних і самокерованих – головна роль в організації внутрішньошкільного управління належить не директору, а двом основним формам самоврядування: педагогічній колегії та батьківсько-вчительському правлінню (представляє правові інтереси школи, визначаючи й регулюючи її економічно-правовий баланс).

В управлінні процесами здоров'язбереження школярів особливу значущість має насамперед педагогічна колегія (об'єднання задіяних у школі педагогів), у сфері діяльності якої знаходиться розв'язання таких основних питань, пов'язаних із збереженням здоров'я учнів, як: координація зусиль усіх учителів, які працюють із класом; обговорення питань здорового розвитку окремого учня або цілого класу, професійне вдосконалення, постійна самоосвіта вчителів.

Так, координація зусиль усіх учителів, які працюють із класом, передбачає взаємопогоджену роботу класних учителів і вчителів-предметників у реалізації надання здорового розвитку школярів. Погоджена взаємодія вчителів відбувається на основі «горизонтальної» навчальної програми, що презентує найважливіші взаємозв'язки між навчальними предметами для певних періодів розвитку школярів. Водночас за певним змістом навчального предмета кожний учитель має постійно бачити істинну «навчально-виховну програму», яку створює для вчителя учень. Саме на цю «програму» й має орієнтуватися педагог [2].

Обговорення питань здорового розвитку окремого учня або класу спрямовано на підвищення усвідомленості й відповідальності вчителя відносно розвитку дитини. Хоча процес обговорення дитини не може бути формалізований, під час проведення колегії треба дотримуватися певних правил, а саме: а) при розгляді дитини необхідна людина, яка керує бесідою. Це не обов'язково має бути нечужий колегії або класний учитель дитини. Важливо, щоб той, хто веде бесіду, мав здатність зберігати рівновагу між тим, щоб управляти обговоренням, і тим, щоб обговорення відбувалося вільним чином; б) в обговоренні не обов'язково мають брати участь лише вчителі, які знають учня: іноді саме той, хто не знає дитину, завдяки «свіжому», неупередженому погляду може поставити правильні запитання й дати цінні поради. Загалом у бесіді по можливості має брати участь усе коло вчителів, що вимагає від класного вчителя і більш досвідчених педагогів ніби

відступити на задній план і дати можливість іншим учителям повноцінно впливати на процес обговорення.

Як правило, розгляд дитини проводиться за такими етапами: створення образу дитини, знаходження причин її проблем, пошук шляхів допомоги.

У реальній освітній практиці це здійснюється за такими основними кроками:

- детальний і об'єктивний опис класним учителем дитини таких важливих рис особистості, як:

- конституція і зовнішній облік (для педагогів, які в класі не працюють, учитель може показати фотографію учня): зріст, вага, будова тіла, пропорції; манери дитини – як вона сидить, стоїть, ходить, бігає тощо (педагоги можуть навіть зімітувати її рухи, описуючи свої спостереження й риси руху, які вони сприймають); вираз обличчя і очей; інші особливості, які стосуються очей, носа, ушей, рук, ніг тощо;

- темперамент, характер;

- якості мовлення: гучність, висота, модуляція і плавність, а також будь-які порушення (заїкання або звуки, які неправильно вимовляються);

- якості мислення (пам'ять, уява, практична кмітливість, здатність навчатися);

- якості почуттів (ентузіазм або апатія, страхи, емоційний відклик, дружелюбність та інші значущі соціальні зв'язки);

- вольові якості (здатність доводити справу до кінця, ініціатива, упевненість у собі, сильні уподобання чи неприязнь до чогось або до когось);

- передумови біографії;

- перегляд продуктів навчально-пізнавальної діяльності учня (навчальні зошити, малюнки, дрібні вироби тощо);

- висловлення «по колу» думок про дитину інших педагогів, шкільного лікаря, підсумком чого є формулювання наявних у дитини перешкод, проблем у розвитку;

- визначення терапевтичних засобів розв'язання проблем дитини – насамперед це стосується оздоровчого впливу навчальних предметів.

Наш власний досвід свідчить, що таке спільне обговорення, з одного боку, є ефективним засобом навчання для всіх учителів колегії, дозволяє педагогам значно поглибити уявлення про людину і конкретну дитину, з іншого боку, є досить цілющим для учня, проблеми якого обговорюються. Чим більш свідомою й яскравою буде картина, образ дитини, тим сильнішим буде терапевтичний вплив на дитину. Така внутрішня участь педагогів у долі учня має бути не аналізуючо-інтелектуальною, а виходити з педагогічної інтуїції, нагхнення. Тоді вчителям може відкритися саме те, що їм як вихователям необхідно зробити для забезпечення здорового розвитку дитини.

Зазначимо, що неодноразово доводилося спостерігати те, як дитина, обговорення якої здійснювалося напередодні, значним чином змінювалася вже наступного дня й такі поступові позитивні зрушення можна було побачити й у подальшому.

Аналогічним чином педагогічна колегія вальдорфської школи проводить обговорення й групи дітей або цілого класу.

Не менш значущим аспектом діяльності педагогічної колегії є професійне удосконалення, постійна самоосвіта вчителів з проблеми забезпечення здоров'язбереження дитини, підтримка й збагачення фізичних і душевно-духовних сил педагога.

Провідними завданнями вчительської колегії є спільна антропософська (вивчення праць Р. Штайнера, сучасних антропософів) і педагогічна робота, стимулювання індивідуального зростання, дослідницької діяльності та продовження освіти. Окрім цього, це обмін інформацією й досвідом: учителі діляться своїми успіхами та невдачами, проводять взаємні консультації, виробляють рекомендації, підтримують один одного.

Учителі також постійно беруть участь у семінарах, конференціях із підвищення кваліфікації, які організуються Союзом вільних вальдорфських шкіл (штаб-квартира – м. Штуттгарт, Німеччина).

Підкреслимо, що від вальдорфського вчителя, який «має бути одружений на своїй школі» (Р. Штайнер), вимагається повна відданість школі, де він працює, значне напруження як фізичних, так і душевно-духовних сил. З огляду на це найважливішим завданням педагогічної колегії є сприяння відновленню й зміцненню здоров'я вчителів. Одним з основних напрямів такої роботи є спонукання педагогів до виконання вправ внутрішнього характеру, які були розроблені Р. Штайнером [3] та активно використовуються у вальдорфській педагогічній практиці.

Список використаних джерел

1. Іонова О. М. Здоров'язбережувальний аспект професійної діяльності вальдорфського вчителя. *Педагогічний альманах*. Херсон, 2011. Вип.10. С. 93–98.
2. Штайнер Р. *Общее учение о человеке как основа педагогики*. Москва, 1996. 176 с.
3. Штайнер Р. *Как достигнуть познания высших миров?* Ереван, 1992. 156 с.

Вікторія ПАНКРАТЬЄВА, Наталія ШЕВЧЕНКО

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ БІОЛОГІЇ

Використання сучасних освітніх технологій для формування ключових компетентностей учнів середнього шкільного віку є темою дослідження багатьох науковців світу. У тезах проаналізовано і запропоновано підходи щодо запровадження використання сучасних засобів наочності та принципово нових освітніх технологій під час проведення навчальних занять з біології.

Ключові слова: сучасні освітні технології, технологія BYOD, мобільний пристрій, документ-камера.

The use of modern educational technologies for the formation of key competencies of secondary school students is a topic of research of many scientists in the world. Some approaches to the introduction of modern means of visibility and fundamentally new